

TieVie – Valtakunnallinen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön koulutus

Yliopistojen välinen virtuaaliyliopistohanke-esitys vuosille 2005 – 2006
8.12.2003

1 Tavoite ja hankkeen kuvaus

Oulun, Helsingin, Jyväskylän ja Turun yliopistot sekä Teknillinen korkeakoulu hakevat määrärahaa "TieVie - Valtakunnallinen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön koulutus" -hankkeen jatkamiseen vuosina 2005 - 2006. Kaikki mukana olevat yliopistot vastaavat yhdessä hankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta. Oulun yliopistolla on tämän lisäksi hankkeen koordinointi vastuullaan.

1.1 TieVie-asiantuntijakoulutuksen (10 ov) toteuttaminen

Viimeisten vuosien aikana tieto- ja viestintätekniiikan (tvt) käyttö on laajentunut yliopistoissa osaksi opetusta, tutkimusta ja hallintoa. Tietotekniiikan käyttö lisääntyessään muuttaa muun muassa työyhteisön toimintakulttuuria ja henkilöstön toimenkuvia. Näin ollen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöön liittyviä kysymyksiä joutuvat pohtimaan monet eri toimijat yliopistolla riippumatta siitä, kuuluuko työnkuvaan opetusta, suunnittelua, hallinnointia vai johtamista. ope.fi III -tasoa vastaavan TieVie-asiantuntijakoulutuksen (10 ov) keskeinen kohderyhmä on henkilöstökouluttajat, mutta tämän tyyppistä asiantuntemusta tarvitsevat myös muut yliopiston henkilöstöryhmät. Aikaisemmin kyseistä koulutusta on toteutettu TieVie-kouluttajakoulutuksen (10 ov) nimellä. Nimi vaihdetaan TieVie-kouluttajakoulutuksesta TieVie-asiantuntijakoulutukseen, koska asiantuntijuus-termin katsotaan vastaavan paremmin koulutuksen kohderyhmää sekä koulutuksen luonnetta.

TieVie-asiantuntijakoulutus syventää ja laajentaa koulutukseen osallistuvien tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön asiantuntemusta ja antaa valmiuksia toimia tv:n opetuskäytön kouluttajana, ohjaajana, konsulttina ja tukihenkilönä. Samalla osallistujat saavat valmiuksia myös opetuksen ja työyhteisön kehittämiseen. Koulutuksen kohderyhmään kuuluvien toimijaryhmien näkökulmia tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöön voivat olla esimerkiksi

- tv:n opetuskäytön koulutuksen toteuttaminen omassa yliopistossa,
- tv:n opetuskäytön strategian laatiminen ja toimeenpano,
- verkostoituneeseen opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen,
- tv:n opetuskäytön tukeen tai teknologisiin ratkaisuihin liittyvät kysymykset ja
- laitoksen opetuksen kehittäminen tv:n avulla.

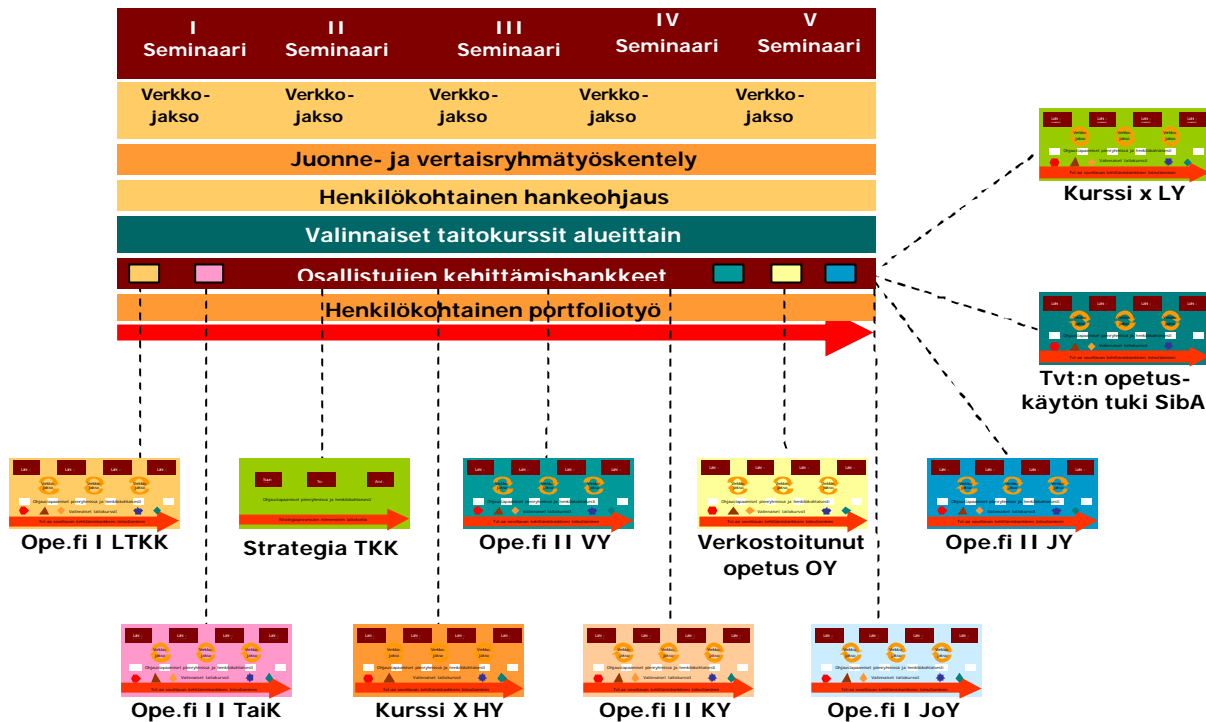
Vuosina 2005 - 2006 TieVie-verkosto suuntaa toimintaansa erityisesti kyseisen koulutuksen toteuttamiseen sekä sen toimintarakenteen ja sisällön kehittämiseen. Yllä mainittuja eri näkökulmia syvennetään eriyttämällä TieVie-asiantuntijakoulutusta entistä enemmän muun muassa juonneryhmissä. Tarjottujen kohteena koulutuksessa ovat pedagoginen, teknologinen ja organisatorinen muutos yliopistossa.

Yksi keskeinen koulutuksen kohderyhmä on edelleen henkilöstökouluttajat, jotka tulevat toteuttamaan muun muassa ope.fi II -tasoa vastaavaa koulutusta paikallisesti omissa yliopistoissaan tai pienissä ver-

kostoissa. Tämä kohderyhmä on erityisen tärkeä, koska vuoden 2004 jälkeen vastuu ope.fi II -tasoa vastaavan koulutuksen toteuttamisesta siirtyy enemmän yliopistoille paikallisesti. Monissa yliopistoissamme ei ole perinteitä eikä osaamista pitkäkestoisen henkilöstökoulutuksen ja varsinkaan tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön koulutuksen toteuttamiseen. Tämän vuoksi TieVie-asiantuntijakoulutus rakennetaan tukemaan kouluttajien suunnittelutyötä ja antamaan valmiuksia kouluttajana toimimiseen.

Pystyäkseen suunnittelemaan ja toteuttamaan laadukasta henkilöstökoulutusta kouluttajalla on oltava paitsi teknistä, pedagogista ja koulutussisältöihin liittyvää osaamista, myös kykyä pedagogiseen innovointiin ja verkostoyhteistyön organisointiin. Lisäksi yliopiston toimintaperiaatteiden ymmärtäminen on välttämätöntä. Tällaiset taidot ovat tyypillisesti niin sanottua hiljaista tietoa, jonka välittäminen ei onnistu massajakeluna. Todellisten koulutushankkeiden tukeminen vaatii runsaasti henkilökohtaista tukea ja ohjausta ja edellyttää tiivistä, pitkäkestoista ohjaussuhdetta osallistujan ja ohjaajien ja kouluttajien välillä.

TieVie-asiantuntijakoulutuksen aikana osallistajat toteuttavat yksin tai yhdessä pienen tiimin kanssa kehittämishankkeen, jossa opetusta kehitetään tieto- ja viestintäteknikan avulla (ks. kuvio 1). Kehittämishankkeina voivat olla esimerkiksi jonkin henkilöstökoulutuskokonaisuuden suunnittelu ja/tai toteuttaminen, oman laitoksen tvt:n opetuskäytön tukihenkilönä toimiminen, laitoksen tvt:n opetuskäytön strategian laatiminen tai sen toimeenpanon edistäminen. Osallistajat toteuttavat kehittämishankkeitaan (esimerkiksi henkilöstökoulutusta) omista lähtökohdistaan ja oman yliopistonsa tarpeista käsin. Osallistajat hyötyvät TieVie-koulutusyhteisön tuesta ja saavat suunnittelutyöhönsä apua, ideoita ja uusia näkökulmia kouluttajilta, ohjaajilta ja muilta osallistujilta. He voivat myös hyödyntää esimerkiksi TieVie-verkoston tuottamaa valmista koulutusmateriaalia omissa paikallistason koulutuksissaan. Koska kehittämishankkeet suunnitellaan ja toteutetaan yhteisen koulutuskonseptin sisällä, se edesauttaa osallistujien yhteisen ymmärryksen muodostumista kehittämishankkeisiin liittyvistä kysymyksistä. Esimerkiksi henkilöstökouluttajien yhteinen työskentely synnyttää parhaimmillaan uusia yhteistyöverkostoja suomalaisen henkilöstökoulutuskenttään. Tämä on erityisen tärkeää, jotta paikallisten koulutusten toteuttamiseksi syntyy verkostoja ja koulutukset käynnistyvät.

Kuvio 1. TieVie-asiantuntijakoulutuksen rakenne ja yhteys paikallistason koulutuksiin ja toimintaan.

Koulutukseen valitaan yliopistojen opetuksen parissa työskenteleviä asiantuntijoita, kuten kouluttajia, suunnittelijoita, tukihenkilöitä sekä muita kohderyhmään kuuluvia. Lisäksi TieVie-asiantuntijakoulutusta tarjotaan maksullisena koulutuksena ammattikorkeakoulujen opettajille noin 20 osallistujapaikan verran.

1.2 Valtakunnallinen TieVie-koulutus ja tuki paikalliselle tvt:n opetuskäytön koulutukselle

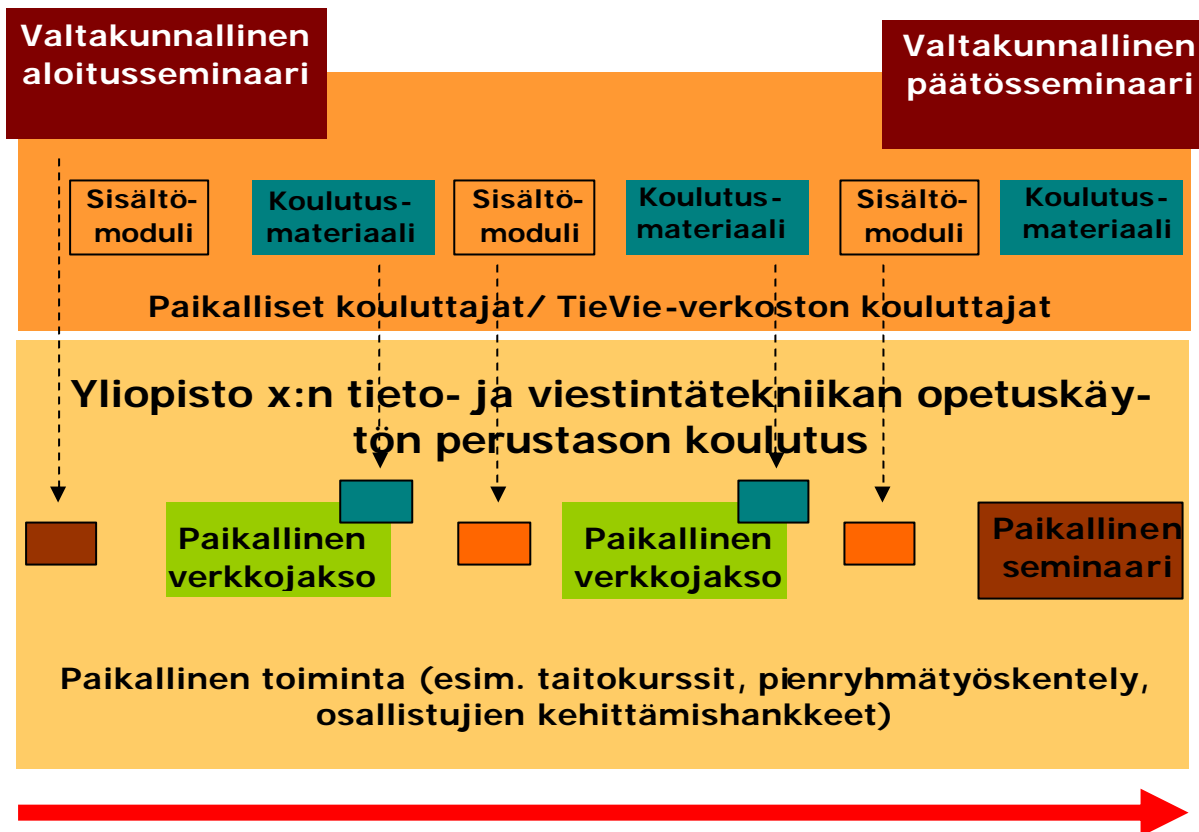
Syksyn 2003 aikana TieVie-verkosto on selvittänyt yliopistojen tarvetta ope.fi II -tasoiseen valtakunnalliseen koulutukseen (TieVie-koulutus, 5 ov) sekä yliopistojen edellytyksiä koulutusten toteuttamiseen paikallisesti. Selvitys osoittaa, että yliopistoissa tarvitaan edelleen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön perustason koulutusta. Vain muutamalla yliopistolla ja pienellä verkostolla on selvityksen perusteella mahdollisuuksia järjestää ope.fi II -tasoa vastaavia koulutuksia paikallisesti ainakin toistaiseksi.

TieVie-hankkeen tavoitteena on organisoida TieVie-koulutusta (5 ov) vastaavan tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön perustason koulutus uudella tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että TieVie-verkosto luopuu asteittain valtakunnallisen ope.fi II -tasaisen koulutuksen toteuttamisesta nykyisessä muodossaan massakoulutuksena. Uudenlaisen TieVie-koulutuksen mallin tavoitteena on lisätä yliopistojen vastuuta paikallisen koulutuksen toteuttamisesta joko yksin tai pienissä verkostoissa. Uudistuksen taustalla on tavoite tarjota entistä laajemmalle joukolle yliopisto-opettajia mahdollisuus osallistua tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön koulutukseen sekä laajentaa tvt:n opetuskäytön asiantuntemusta yliopistoissa.

Kaikki yliopistot eivät kuitenkaan kykene järjestämään koulutusta ainakaan tällä hetkellä itse muun muassa pienten osallistujamäärien ja puutteellisten resurssien (mm. asiantuntemus) vuoksi. Paikallisten koulutusten käynnistäminen on hidasta niissäkin yliopistoissa, joilla siihen on taloudellisia resursseja, koska aiempaa koulutuskulttuuria (esim. kouluttajia, koulutusmateriaalia) ei ole olemassa. Lisäksi syksyllä 2003 tehdyn selvityksen mukaan valtakunnallisen TieVie-koulutuksen (5 ov) keskeisimpiä hyötyjä on sen tarjoama mahdollisuus verkostoitumiseen sekä vertailuun ja kokemusten vaihtoon eri yliopistojen osallistujien välillä. Tämän vuoksi TieVie-verkosto tarjoaa jatkossakin joitakin koulutusosioita valtakunnallisesti. Erityisesti tuetaan niitä yliopistoja, joiden resurssit ovat puutteelliset paikallistason koulutuksen toteuttamiseen. Näin myös taataan yliopistojen opettajille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulutautumiseen tvt:n opetuskäytössä.

Paikallistason koulutusten tukimuotoja selvitetään yhdessä yliopistojen kanssa (esim. TieVie-yhteyshenkilöiden kautta). TieVie-verkosto tukee paikallistason koulutusten toteuttamista esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- a) Paikallisten kouluttajien kouluttaminen ja suunnittelutuen antaminen TieVie-asiantuntijakoulutuksen kautta (ks. kohta 1.1). Koulutuksessa mukana olevia osallistujia kannustetaan järjestämään ope.fi II – tason koulutusta pieninä parin kolmen yliopiston yhteistyökoulutuksina, jolloin esimerkiksi tietoverkkosovellusten käyttäminen osana koulutusten toimintarakennetta on luontevaa.
- b) Vuosittain järjestetään 1 - 2 valtakunnallista seminaaria, jotka sisällöltään ja toimintarakenteeltaan rakennetaan sellaisiksi, että ne toimivat esimerkiksi paikallisten koulutusten aloitus- ja päätösseminaarina. Aloituseminaarissa keskeisinä teemoina ovat osallistujien verkostoituminen ja sen tukeminen, kuten koulutuspartnerin haku, sekä aikaisempina vuosina toteutettujen kehittämishankkeiden esittely. Päätösseminaarissa keskeisenä ovat osallistujien omat koulutuksen aikana toteutetut hankkeet ja niistä saatujen kokemusten jakaminen valtakunnallisesti. Näin paikallistason koulutusten osallistajat pääsevät solmimaan valtakunnallisia kontakteja ja näkevät tvt:n opetuskäytön toteutuksia valtakunnallisesti.
- c) TieVie-verkosto tuottaa ja toteuttaa vuosittain 2 - 3 toiminnallista tvt:n opetuskäytön sisältömodulia. Sisältömodulilla tarkoitetaan verkkomateriaalia ja siihen pohjautuvaa opetusta verkossa. Moduulit voidaan integroida osaksi paikallisia koulutuskokonaisuuksia, ja kouluttajana toimivat paikalliset kouluttajat, mikäli kyseisessä yliopistossa on tarvittavaa asiantuntemusta sekä tarvittaessa TieVie-verkoston kouluttajat. Toteutuksessa hyödynnetään esimerkiksi tietoverkkopohjaisia sovelluksia ja videoneuvottelua (esim. megakonferenssin järjestäminen videoneuvotteluna).
- d) Vuosien 2001 - 2004 aikana TieVie-hankkeessa tuotettua koulutusmateriaalia kehitetään edelleen sekä tuotetaan uusia materiaalipaketteja. Paikallisia kouluttajia opastetaan ja kannustetaan TieVie-materiaalin käyttämiseen ja sen edelleen kehittämiseen omiin koulutuksiinsa soveltuviksi.

Kuvio 2. Malli yliopisto x:n tieto- ja viestintäteknikan opetusikäytön perustason koulutuksesta.

Kuviossa 2 on kuvattu, kuinka tieto- ja viestintäteknikan opetusikäytön perustason koulutusta voi toteuttaa paikallisissa yliopistoissa TieVie-hankkeen tukemana. Mikäli yliopistossa on tv:n opetusikäytön kouluttajia, he voivat integroida TieVie-hankkeen toteuttamia sisältömoduleja ja koulutusmateriaalia paikalliseen koulutukseensa. Koska on tärkeää, että kaikkien yliopistojen henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua tv:n opetusikäytön koulutukseen, TieVie-verkosto toteuttaa edelleen joitakin sisältömoduleja. Eri toteutusten painopisteet neuvotellaan yliopistojen ja opetusministeriön kanssa vuoden 2004 aikana.

1.3 Valtakunnallisen kouluttajaverkoston rakentaminen ja ylläpito

TieVie-hankkeen tavoitteena on myös valtakunnallisen tieto- ja viestintäteknikan opetusikäyttöön perehtyneen kouluttajaverkoston synnyttäminen ja yhteisön ylläpito. Mukaan toimintaan halutaan paitsi TieVie-kouluttajakoulutuksen tai TieVie-asiantuntijakoulutuksen suorittaneita osallistujia myös muita yliopistoissa kouluttajina toimivia henkilöitä. Tämän verkoston rakentaminen ja ylläpito on erityisen tärkeää, kun vastuu ope.fi II -tasaisen koulutuksen toteuttamisesta siirtyy enemmän paikallisille yliopistoille. Kouluttajaverkostolle järjestetään vuosittain muun muassa alumnitapaamisia esimerkiksi valtakunnallisten Peda-Forumien tapahtumien yhteydessä tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa.

1.4 Koulutusmateriaalin ja osaamisen dokumentointi

TieVie-asiantuntijakoulutuksen aikana toteutetut koulutushankkeet dokumentoidaan yksityiskohtaisesti TieVie-portaaliin (<http://www.tievie.fi>). Hankekuvausten yhteyteen liitetään metatietoa, joka helpottaa hankkeiden luokittelua, etsimistä ja hyödyntämistä. Koulutushankepankin kehittämisessä tehdään yhteistyötä mm. IT-Pedan ja Peda-Forumien Pedagoginen muisti -hankkeen kanssa. TieVie-hanke on kes-

keinen valtakunnallisen ope.fi I ja II -tason koulutusmateriaalin sisällöntuottaja. Yliopistot voivat hyödyntää materiaalia toteuttaessaan omia koulutuksiaan.

2 Yhteistyökumppanit

TieVie-asiantuntijakoulutuksen rakenteen ja sisällön suunnittelussa tehdään yhteistyötä muun muassa muiden virtuaaliyliopiston palveluhankkeiden sekä yliopistopedagogiikan 35 ov:n opintoja suunnittelevien toimijoiden (esim. opetuksenkehittämisyksiköt, tiedekunnat, KasVi-virtuaaliyliopistohanke) kanssa. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat luonnollisesti myös Suomen virtuaaliyliopiston kehittämissyksikkö sekä opetusministeriö, joiden toiveet ja tarpeet otetaan suunnittelussa huomioon. Tavoitteena on laajentaa TieVie-asiantuntijakoulutuksen toteuttajaverkostoa ottamalla TieVie-suunnitteluryhmään mukaan uusia toimijoita. Tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta on esimerkiksi Itä-Suomen virtuaaliyliopiston ja Vaasan Oppimiskeskuksen tapaisissa verkostohankkeissa, jotka ovat kouluttaneet henkilöstöä omista hankkeistaan. Yhteistyö myös virtuaaliammattikorkeakoulun kanssa nähdään tärkeänä esimerkiksi koulutusmateriaalin kehittämisessä.

3 Hankkeen arviointi, tutkimus ja benchmarking-yhteistyö

Eri toimijoilta (osallistujat, kouluttajat, TieVie-yhteyshenkilöt, SVY:n kehittämissyksikkö, OPM) kerätään TieVie-koulutusten aikana jatkuvasti palautetta, jota käytetään hyväksi koulutusten kehittämisessä. Tutkimusyhteistyötä tehdään esimerkiksi kasvatustieteiden tiedekuntien virtuaaliyliopistohankkeen (KasVi) sekä koulutus- ja opetusteknologiaa tutkivien yksiköiden kanssa. Lisäksi TieVie-verkosto hankkii kansainvälisen benchmarking-yhteistyökumppanin, jonka kanssa aloitetaan molemminpuolinen vertaava arviointi, toiminnan kehittäminen ja konkreettinen koulutusyhteistyö.

4 Rahoitussuunnitelma vuosille 2005 - 2006

	2005	2006
TieVie-asiantuntijakoulutus (10 ov) 120 osallistujaa		
Valtakunnalliset lähiseminaarit 5 x 2 pv	75 000 €	75 000 €
Verkkojaksot 5 x 1 kk	75 000 €	75 000 €
Juoneryhmien vetäjien palkkiot	10 000 €	10 000 €
Osallistujien paikallinen hankeohjaus	30 000 €	30 000 €
Alueellisten taitokurssien järjestäminen	40 000 €	40 000 €
Valtakunnallinen TieVie-koulutus ja tuki paikalliselle tv:n opetuskäytön koulutukselle		
Valtakunnallisten seminaarien järjestäminen	30 000 €	30 000 €
Toiminnallisten sisältömodulien tuottaminen	45 000 €	45 000 €
Koulutusmateriaalin tuottaminen paikallistason koulutusten tueksi	25 000 €	25 000 €
Kouluttajaverkoston rakentaminen ja ylläpito, konsultaatio ja muu tuki	20 000 €	20 000 €
Verkoston koordinaatio		
Koordinaattori 12 kk	60 000 €	60 000 €
Koulutusassistentti 6 kk	20 000 €	20 000 €
TieVie-suunnitteluryhmän kokous- ja matkakustannukset (kokouksiin ja lähiseminaareihin)	20 000 €	20 000 €
Tutkimus, arviointi ja benchmarking-yhteistyö	50 000 €	50 000 €
Yhteensä	500 000 €	500 000 €

Yliopistojen omarahoitusosuutta on tämäntyyppisessä koulutushankkeessa vaikea tarkasti määritellä. Laskennallinen omarahoitusosuus TieVie-hankkeen osalta koostuu muun muassa seuraavista kustannuksista:

- osallistujien matka- ja majoituskustannukset sekä päivärahat koulutusten ajalta 200 000 €
- osallistujien palkkakustannukset koulutusten ajalta 300 000 €
- paikkakunta-kohtaisten ohjaajien palkkiot, tekninen tuki ja koulutustilat 60 000 €
- hallinnon yleiskustannukset (5 %) 24 500 €
- Yhteensä 584 500 €

5 Lisätietoja

Merja Ruotsalainen, projektipäällikkö
Oulun yliopisto, Opetuksen kehittämissyksikkö
email: merja.ruotsalainen@oulu.fi, p. 08 – 553 4021, 040 – 720 2269

Oulussa 8.12.2003

Merja Ruotsalainen

TieVie-suunnitteluryhmä

Helsingin yliopisto

Sari Koski-Kotiranta
Opetusteknologiakeskus
PL 53, Fabianinkatu 28
00014 Helsingin yliopisto
p. 09 - 191 24391
sari.koski-kotiranta@helsinki.fi

Mari Jussila
Opetusteknologiakeskus
PL 53, Fabianinkatu 28
00014 Helsingin yliopisto
p. 09 - 191 23277
mari.jussila@helsinki.fi

Jyväskylän yliopisto

Markku Närhi
Virtuaaliyliopistohanke
Agora, PL 35
40351 Jyväskylä
p. 014 - 260 4127, 040-5877361
mtnarhi@cc.jyu.fi

Antti Auer
Virtuaaliyliopistohanke
Agora, PL 35
40351 Jyväskylä
p. 014 - 260 4319, 050 - 376 1200
auer@jyu.fi

Hanna Seuranen
Virtuaaliyliopistohanke
PL 35
40351 Jyväskylä
p. 014 - 260 4146
hmseuran@cc.jyu.fi

Oulun yliopisto

Tytti Tenhula
Opetuksen kehittämissyksikkö
PL 8000, Pentti Kaiteran katu 1
90014 Oulun yliopisto
p. 08 - 553 4021, 040 - 588 2327
tytti.tenhula@oulu.fi
(virkavapaalla 27.9.2003 - 30.9.2004)

Merja Ruotsalainen (27.9.2003 alkaen)
Opetuksen kehittämissyksikkö
PL 8000, Pentti Kaiteran katu 1
90014 Oulun yliopisto
p. 08 - 553 4021, 040-720 2269
merja.ruotsalainen@oulu.fi

Paula Vaskuri
Opetuksen kehittämissyksikkö
PL 8000, Pentti Kaiteran katu 1
90014 Oulun yliopisto
p. 08 - 553 4039
paula.vaskuri@oulu.fi

Teknillinen korkeakoulu

Anna-Kaarina Kairamo
Opetuksen ja opiskelun tuki
PL 8000, 02015 TTK
p. 09 - 451 4015
anna-kaarina.kairamo@hut.fi

Riikka Rissanen
Opetuksen ja opiskelun tuki
PL 8000, 02015 TTK
p. 09 - 451 4486
riikka.rissanen@hut.fi

Turun yliopisto

Matti Lappalainen
Opetuksen tuki -projekti
Assistentinkatu 5
20014 Turun yliopisto
p. 02 - 333 6608
matti.lappalainen@utu.fi

Mikko Toriseva
Täydennyskoulutuskeskus
Lemminkäisenkatu 14 - 18 B
20520 Turku
p. 02 - 333 5016
mikko.toriseva@utu.fi

